Број 146. У Новом Саду, у среду 8. (21) јула 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Како се зовемо?

(Српско и хрватско питање.)

III.

Дакле, српска самостална странка има у свом програму, да су Срби засебан народ. Па како то, да данас та странка проклиње свакога, ко се усуђује да изрекне оно, што баш та самостална странка има у свом програму. Данас се позива „Србобран“ на Вука, Даничића и друге књижевнике, који су писали, да су Срби и Хрвати један народ, јер једним језиком говоре.

Ама није то Вук казао јуче! Није ни Даничић, па ни они други, на које се позива „Србобран“. Сви су они то давно казали, па већином и умрли, и вође самосталне странке знале су врло добро још пре, но што су градили програм шта су казали неки наши књижевници. И опет су зато изрекли и метли у програм, да су Срби засебан народ. Па откуд то, да су данас Срби тек нека половина народа.

Најволио бих да не морам да пишем о овом питању, одвратно је. Али кад већ морам, онда не остаје друго, но да кажем голу истину. Народна корист неминовно захтева то.

Српска самостална странка донела је свој програм пре оних несретних загребачких догађаја 1902. године. Тај програм је донела месеца марта, а они дивљи нападаји на Србе у Загребу били су месеца септембра. Ти несретни загребачки догађаји извели су обрт у српској политици.

Била је веома несретна и непромишљена мисао стварати средиште српске политике за Хрватску и Славонију у Загребу. Зар тамо стварати средиште, где нема народа? На 60 хиљада становника загребачких једва имаде 3 хиљаде Срба. И то већином чиновника и пензионираца, нешто трговаца и веома мало занатлија. Зар је то снага у средишту, где треба да је снага најјача. И што је још горе, у далекој околини загребачкој немате Срба. Она шачица загребачких Срба налази се као мали разумети и веровати кад кажем: Једна је лено острво у великом мору. Нигде да се то политика, где људи често не смеју на наслони: далеко је од извора снаге народне. улицу. Јадна је то политика, где средиште, где управа једне странке живи у самртном страху и где је облива самртни зној. Политиком српске самосталне странке руководи од 1902. године — страх. У страха су кратке ноге и мала памет. Онога, који се поплашио, лако је зауларити, па ако хоћеш, да ти кладе вуче. И вуче их. али под туђом тестером.

У средиште у Бечу, нису Срби из Угарске стварали своје средиште у Пешти, нит би успевали тамо. Не може ни Загреб бити средиште српске политике, средиште српске снаге у Хрватској и Славонији. Не може, па да и нису наступили били загребачки догађаји. Не може, јер она ужасна снага хрватског средишта, мора задобијати надмоћ над слабим српским средиштем... А где средиште вене, поклеца, тамо је у опасности — све.

Још 1902. године поскидала руља ћирилске натписе са српских школа, са српске банке, са српске штампарије. И нема те руке, која је смела покушати да те ћирилске натписе поврати. Братимљења је било доста, али онај плод што га је извојевала руља над Србима у Загребу, мора да остане.

У календару „Србобрану“ од ове, 1909. године, има на страни 65. слика која показује „Привредников дом у Загребу“. На тој слици у календару има над капијом табла, на којој пише ћирилицом: **Привредников дом.** А то је, видите, само да обману свет. Да Срби браћа мисле, како у Загребу цвета српско писмо. Нема на привредниковом дому тога натписа. Ко је год био у Загребу, зна да га нема. И не треба ићи у Загреб, па да се човек увери о томе. Та већ по оној слици у календару „Србобрану“ види се, да је онај натпис ћирилицом дометнут на фотографији, јер кућа стоји у сасвим другом правцу, косо, а слова су уписана — управо.

Па нашто стварати лажно мишлење? Нашто да варамо један другог?! Нашто да износимо свету оно, што није?

Ја хоћу у овој ствари да кажем истину, али нећу да пишем више, но што морам. А и из овог, што сам довде рекао, може се разумети и веровати кад кажем: Једна је то политика, где људи често не смеју на улицу. Јадна је то политика, где средиште, где управа једне странке живи у самртном страху и где је облива самртни зној. Политиком српске самосталне странке руководи од 1902. године — страх. У страха су кратке ноге и мала памет. Онога, који се поплашио, лако је зауларити, па ако хоћеш, да ти кладе вуче. И вуче их. али под туђом тестером.

Да наведем само неколико примера. Прва речка резолуција створена је 3. октобра 1905. године. Створили су је хрватски народни заступници. Срба тамо није било. У тој речкој резолуцији ово је главно начело: „Хрватски заступници сматрају, да је њихова дужност упоредо се борити с угарским народом за испуњење свих права и слобоштина“. Свих права и — свима права. Под тадањим приликама значило је то: Да се удружимо против Беча. У томе нам је свима спас.

Но у целој речкој резолуцији нема ни помена о Србима. Свуда се говори о два народа: О народу хрватском и народу угарском. И поврх свега: Прва речка конференција изабрала је и одбор, који ће преговарати с Мађарима, а у том одбору били су сами Хрвати.

У оно време наступила је у српској самосталној странци већ потпуна промена. И ми смо Срби желели, да се отресемо Беча и радимо с Мађарима. Али смо после прве речке конференције били бачени на улицу.

Ко је пратио у оно време рад управе српске самосталне странке и њеног листа уверио се, да они према Хрватита муцају, а не говоре. Они су првих дана говорили о некој успоредној, паралелној акцији Срба.

Радикали, управо „Застава“, били су баш онда веома одлучни. „Застава“ је писала, да Срби не желе паралелну акцију, јер би то било „трчкање уз руду,“ и ми би с нашом паралелном акцијом били „с оне стране плота.“ Изјављивали смо, да преговоре с Мађарима не може нико водити у наше

ПОДЛИСТАК.

НЕСРЕТНА ЉУБАВ

— Хумореска. —

Написао: Јован Удицки срг. н р. учитељ

По натпису судили бисте, да је ово какав страшан роман о несретној љубави двоје заљубљених. Тиче се само Јовице, ђака основне школе, ученика трећега разреда.

— Тата ми је професор. мама ми је здраво љута и имам брата Турицу, што све каже за мене, — тим је одговором свагда означавао породичне прилике у којима се налазио.

Ну унапред нека буде и то речено, да је он имао и две сестре од стрица, које су већ и „споменице“ имале. И Јовица им је уписао и потписао се у њима својим пуним именом и презименом. Уписао им је:

„Све на свету овом вене,
Осим цветка успомене.“

Био је мален и дежмекаст Имао је лепе гараве очи, које су нарочито привлачиле на њега пажњу свакога и чиниле га умиљатим дететом. Па није ни чудо, што су га сестре од стрица веома заволеле. Али будимо искрени Било је ту нечега и другог по среди, што су га тако заволеле. Он је, на пример, носио поздрав од сестре Данице господину Воји, гимназисти, а од господина Воје, гимназисте, сестри од стрица Даници, а да је о томе когод шта знао Зато је од господина Воје добијао на алву, а од сестре Данице свакојаких слаткиша Исту је услугу чинио и другој сестри, где је такођер уживао исте награде

Дакле, сасвим је јасно, што је Јовица, под утецајем оваких прилика, знао шта је то љубав и напослетку, што се и сам заљубио.

*

Јовица се, нема шале, баш озбиљно заљубио.

Кад год је у школу и из школе ишао. пролазио је поред зграде, а у згради школе учила је децу једна лепа госпођица, која је редовно с прозора гледала, када је Јовица у школу и из школе ишао и онуда прошао. Госпођица се на Јовицу смејала, а Јовица опет није био стидљив, него се и он на њу смејао. То је значило за њега: Љубав Морао је сада и он наћи некога, коме би поверио своју тајну. Пронашао је за најзгоднијег свога млађег брата Турицу, који још није ишао у школу, али пре него што би му све поверио, дограбио је мамину шпецерајску књигу и купио, ни мање, ни више, него два венца смокава Дозвао је Турицу и одвео га далеко у башту, спремајући потпуно да му покаже, што му на срцу лежи.

— Турице! Знаш шта? Ја бих нешто да ти кажем, ал' се бојим, да ћеш мами касти

— Нећу Јовице...

— Да, нећеш... Ти увек кажеш нећу, па опет зато кажеш, па ја онда будем бијен...

— Но сад баш заправо нећу касти..

— Закуни се!

— Его, бога ми, сунца ми, неба ми!...

— Ја сам се заљубио.,.

— Хи... хи... хи... заљубио!... У кога си се заљубио Јовице?

— А баш зацело нећеш касти мами?

— Нећу..

— Ни тати?

— Ни тати...

— Ни икоме на свету?

— Ни икоме на свету... Нећу, бога ми, касти ни брати Стојићу...

— Знаш ти ону „фрајлу из шпилштула“?

— Знам .. Зар тамо у оном сокаку. .?

— Да... У њу сам се заљубио... Знаш, она се на мене смеје, и ја се на њу смејем... Она се на мене увек смеје, па се онда и ја на њу увек смејем...

— Нећу ја то ником касти, Јовице... Нећу бога ми!...

Јовица се на то окуражи, те настави:

— Ја бих та још нешто каз'о, ал' се чисто бојим..

— Кажи само!.. Не бој се!...

— Ја сам јој купио и „презент“ — и поче га вадити испод капута.

— А шта?

— Уз'о сам мамину шпецерајску књигу и купио јој два венца смокава... Ти немој то касти мами, неће она ни познати, тако

име до ли ми сами. Преговори не могу ићи о нами, а без нас. Доказивали смо, да ће и Мађари бити предусретљивији кад виде, да су ту и Срби, јер ће тако наћи јачег ослонца у Хрватској и Славонији.

Далматински Срби и Хрвати, увиђали су ово и сложили се с тим, а нами је пошло за руком, да и код мађарских политичара продремо с мишљу, да се цела ствар не може корисно свршити, ако у њој не учествују и Срби. И тако ми Срби оном приликом нисмо остали на улици, али би се то по самосталцима сигурно догодило.

У оно време од 1902 године, до 1905. године, променуло се било све код српске самосталне странке. Ја сам већ изнео главни узрок. После септембарских догађаја престао је излазити „Србобран“ и дотадањи уредник, Паја Мандровић, напустио је Загреб. Кад је „Србобран“ поново почео излазити дошао је за уредника Светозар Прибићевић, који је као ђак имао најтешњих веза са старчевићевцима. И Прибићевић је са „Србобраном“ улазио све дубље у „нову политику.“ Не велим ја, да није требало тражити споразума са браћом Хрватима, али — оно што се у „Србобрану“ и по српској самосталној странци радило, није више била — српска политика.

„Србобран“ је ушао и у најтешње везе са Николићем-Подринским. А Подрински је православан Хрват, који седи у оној ужој управи I. хрватске штедионице. Зна се да штедионица држи скоро све загребачке листове у шкрипу, те је и његов несретан уплив на „Србобран“ врло много допринео...

Доцније се видело још јасније, да самостална странка не може и не сме никако да се откине од своје политике „стапања народа“, но је све дубље залазила. Та се политика врло многим самосталцима није допадала. Али у самосталној странци нема ван Загреба поле јачих места и људи, који имају уплива. У тој је странци Загреб све, а то све је опет према Хрватима — бедно и слабо. Та у томе и јесте зло, које се иначе не би могло развити до данашњег стања.

То се најбоље видело за време, док је владала хрватско-српска коалиција. За то време доживели смо напад на ћирилицу и свуда и увек се истицало само хрватско питање, а српско питање је — гинуло. Када су радикали покретали српско питање, онда су им сви редом, заједно са „Србобраном“ пребацивали, да хоће да разбију коалицију.

Убрзо је дошло и дотле, да је хрватско-српска коалиција била и опет обема ногама у Бечу. Њено главно начело оде у ветар.

Радикали су трпели док су трпели, па су, као што је познато, августа месеца 1907. изашли из хрватско-српске коалиције. У своме прогласу казали су: За све време док је хрватско-српска коалиција владала у нашој домовини (Хрватској и Славонији), она није озбиљно приступила да оствари велико начело равноправности између Хрвата и Срба. И за све време, док је хрватско-српска коалиција владала у нашој домовини ми Срби нисмо добили од њене владе ни најситнији знак љубави...“

Треба прочитати уговор између бана Пејачевића и здружене хрватске и српске опозиције. У том уговору износи се програм рада, али о српском питању ни спомена. Кад се више није могло трпети, радикална странка је напустила друштво. Она је рекла: Кад се боримо за све и тражимо сваком своје, право је, да се призна и нами наше. И оставила је да пресуди време. А то време је већ дошло.

Самостална странка градила се, као да изиграва неку племениту политику. Она је била готова да изводи све глупости, које су пале на памет ма коме члану хрватско-српске коалиције. Она је ишла да покаже, како уме да буде хрватскија од свију Хрвата. И да покаже како уме да буде „племенита“, скромна, дабогме, на рачун права српског народа. И док је гурала Српство у крај, и истицала само Хрватство, причала је, да ће нам се то признати и наградити...

А у ствари, ја већ рекох, шта је. Вође српске самосталне странке у Загребу више не могу и не смеју да се оцепе из тог савеза. Њиховој је положај онакав исти, као и положај Италије у тројном савезу. И Италија види где је. Њени је интереси вуку наполе. Али је већ сувише далеко ушла и слаба је да у овај мах раскине.

Почетак Настићевих авантура.

Сарајево, 2 јула.

Утврђена је чињеница, да је крупски сведок Ђорђе Настић провокатер, а постоји сумња, да је помоћу неких аката Штадлера, који су тобоже украдени, дошао Настић у Србију, да створи данашњи покор. Да је ово тако, утврђује нас и оза чињеница.

У своје вријеме био је некакви Грга Лесић тајник надбискупских добара. Тај је човјек био душом и тијелом надбискупа Штадлера и био је већи католик, ваљда, него папа. На једанпут дође до свађе између Штадлера и његовог тајника и то ради некаквих новаца, јер је тобоже надбискуп Штадлер позаимио од Лесића, па неће да му поврати. Ово је Лесић тврдио јавно, али мало је било оних, који су хтјели вјеровати. Знамо да је долазио и у „Српску Ријеч“, да се жали на надбискупа и тражио је, да се пише против Штадлера, што му није учињено, јер се Лесић сматрао провокатером, који би желио довести „Српску Ријеч“ на танак лед. Кад му то није успјело, онда је долазио са неким списима, како он рече „важним“, који ће открити рад римске пропаганде у Босни и Херцеговини и који ће компромитовати надбискупа Штадлера. Неко је вријеме гањао тадањег уредника „Српске Ријечи“ г. Шћепу Кобасицу, да му уступи те „важне“ акте, али се Кобасица клонио Лесића, и није хтјео пачати у ову аферу и ако је био љути противник Штадлеров, римске пропаганде и Штадлерова рада на стварању Хрвата. Оза чињеница, да је Кобасица, као велики противник Штадлеровштине избјегавао Лесића и није се хтјео користити „важним“ документима, даје нам слутити, да је Кобасица сумњао у „важност“ тих аката, те да је сумњао у чист посао Грге Лесића, а може бити, да је Кобасица наслутио улогу Грге Лесића и да је прозрео онога, ко је Лесића послао. Кад Лесићу није успјело ухватити Кобасицу, онда је потражио другу личност, те му је пошло за руком задобити Настића Чим је Настић дошао до тих „важних“ докумената, саставио је познате: „Језуите у Босни“, са којим је радом „пребјегао“ у Србију, како он то каже, и тамо је стекао уважење, које је употребио у своје или боље у свога господара, сврхе, зашто је тамо био и послан. Данас нам је јасно, какву је улогу играо Грга Лесић својом свађом са Штадлером, јасно нам је, да је босанска влада преко Штадлера употребила Лесића да нађе згодну личност, која ће играти оваку улогу, какву данас игра Ђорђе Настић Лесића су узели зато, што је долазио и у друштво наших српских омладинаца, а дали су му „важне“ списе надбискупа Штадлера зато, што је Штадлер ради своје политике најомраженија личност у Босни и Херцеговини. Да је то било све удешено, види се и отуда, што је Лесић донео таке документе, који ништа ново не доказују, што је тужба Штадлерова против Лесића ради крађе списа, једноставно код суда заспала. Одма у почетку ове ствари највиђенији наши Срби окупљени око Гл. М Јефтановића нијесу вјеровали у чист посао, јер су држали, да су то некакве смицалице, у чему се нијесу преварили. Споменуги нам је још, да исти Срби нијесу никада Настићу вјеровали и он се никада није могао приближити највиђенијим Србима у Сарајеву, а да су имали право, то данас цео свијет вјерује.

Овђе у кратко изложисмо постанак: Језуите у Босни, који су први почетак Настићевих покора. Из овога се види, кад се почела стварати „велика издаја“ и гдје јој је гнијездо. О овој ствари држимо, да би још више могао изнијети Шћепо Кобасица.

сам ја већ једанпут купио мени чоколаде, па није знала...

— Нећу јој касти... А шта ћеш сад радити са смоквама?..

— Па да јој ти однесеш.. Кажи јој: „Ево, ово вам је послао мој брат Јовица, што се увек на вас смеје!“

Ту је Јовица Ђурици откопчао капут и стрпао му смокве под капут.

— Ја сад идем у школу, а ти јој подај!

— Дићу ја њој и кашћу јој: „Ово је посл'о мој брат Јовица, што се увек смеје на вас“..

*

Док је Јовица у школи стојао пред таблом, јер није знао да одговара, што га је учитељ питао, јер је непрестано мислио на „фрајлу из шпилшула“ и на Ђурицу, како ће јој смокве однети, дотле је Ђурица отишао лепо код брате Стајића, завукао се с њиме под шупу и братски су ударали по смоквама.

Још никада није Јовица дошао тако брзо из школе кући, као сада. Није ни искао, по обичају, хлеба с пекмезом, него је оставио књиге и потражио Ђурицу. Знао је он, кад Ђурица није код куће, да је код брате Стајића, зато је и отишао тамо и извао га напоље.

— Јеси ли дао?

— Па да, да сам дао... Да шта ти мислиш?..

— Како си јој дао?

— Па лепо... Ја се попо на прозор, па сам јој дао..

— А шта си јој онда каз'о?

— Па каз'о сам: „Ево, то вам је посл'о мој брат Јовица, што се увек на вас смеје..

— А шта је она казала?

— Поздравила те...

— Поздравила!... — радосно Јовица понови ту реч и растави се од Ђурице речима: — Сад опет идем да се смејем на њу!..

*

Мали спадало Ђурица само се смешкао у себи, како је свога брата Јовицу вешто преварио и сад никако баш није могао истрпети, а да не каже и мами. Ушао је код маме у кујну, па ће онако тек из далека отпочети:

— Мама!... Шта куваш данас?...

— Грашка, сине мој.. Баш што ти здраво волиш.

— Да... ја грашка здраво волим, а је ли мама, наш Јовица не воли грашка?

Мама је само ћутала.

— Он не воли грашка, али зато он воли ону „фрајлу из шпилшула“...

Мама је и опет ћутала и у себи се смешкала само. Ђурица је наставио приповетку своју:

— Е, ал' то још ништа није, мама... Јовица јој је купио и „презент“... Да, мама, и „презент“ јој је купио... Купио јој је на нашу књигу од трговца два венца смокава, па јој је дао...

На ово мама, као да се опече, остави вирјачу, дохвати шпецерајску књигу и заиста видела је, да је у књизи убележена и свота за два венца смокава.

На несрећу своју наишао је баш сада Јовица сав блажен и задовољан. На сваки начин, да се смејао на „фрајлу“ и „фрајла“ на њега. Мама ј', додуше, лепо рекао: „Љубим руке, мама!“ — али, место да је добио од маме одговора: „Жиз био сине мој!“ — дохватила је она корбач, који баш ни мало није пожалио Јовицу.

Док се све ово збивало, Ђурица је нашао за вредно, да се уклони Брзо је отрчао брати Стајићу и запретио му, да ни за живу главу никоме не каже, да су под њиховом шупом јели смокава. После се Ђурица Јовици извињавао, да га није он потказао, него да је то све мама сама дознала.

— Баш у пркос мами, ја је опет волим и опет ћу се данас смејати на њу! — рекао је Јовица Ђурици, само да се тиме освети мами. — Можеш јој то и касти! Не бојим се! — подвикнуо је победоносно.

*

После подне Јовица је и опет стојао пред таблом, јер није ништа пазио. Он је већ осећао стида, јер се бојао, да ће за све то дознати она „фрајла“ и више га неће волити, а тешио се опет тиме, да ће га

Политички преглед.

Догађаји у Перзији. Нови шах Ахмед Мирза, који се осећа јако несретним, што је сео на перзијски престо, примио је јуче изасланство перзијских великаша. Привремена влада је образована, у којој је вођа усташки Сипадир министар војни, Мустофи ел Мемалек министар финансија, а кнез Фирман министар правде. Русија је званично признала перзијску владу и с њом опћи пријатељски Нови шах и нова влада пустили су из тамнице многе народњаке и бивше чланове сабора, које је свргнути шах бацио у тамнице. — У перзијским покрајинама још није повраћен мир. Чете свргнутог шаха опиру се, да положе оружје. Енглеско посланство је саопћило привременој перзијској влади, да ће Енглеска бити приморана да предузме кораке ради заштите имања и живота страница, ако Сјед Абдул Хасејин не обустави своје продирање према Ширасу. Разоружање шахове војске у Сергенду такође је скопчано са тешкоћама. То место спада под руско правосудство и перзијска влада тражила је пристанак руског посланства да преговара са оним војницима, јер ако се не разоружају биће стална опасност по мир. Говори се, да се и сам свргнути шах покајао, што се одрекао престола и да се смишља како би га се поново дочепао. По другим пак гласовима бивши шах ће се настанити на кримском полуострву.

Критско питање. Јавили смо већ, да је младотурски одбор у Солуну послао ноту Енглеској, Француској, Русији и Шпанији у ствари критског питања. У тој ноти младотурци истичу, да не могу дозволити да се Крит оцепи од Турске. Не задовољавају се тим, да суверенитет Турске над Критом буде само по имену. Њихово стрпљење је при крају и они ће народну част Турске бранити онако, како они нађу за добро — Због критског питања догодиће се за кратко време промене и у турској влади. Младотурци намеравају, да сруше садањег војног министра, а и иначе хоће да измене неке чланове владе. Као последица спора између Грчке и Турске због Крита опажа се у Турској живо настојавање, да се повећа спремност у војсци и настојавање Младотурака, да се углави споразум са осталим народима у Турској, нарочито с Бугарима и Арнаутима. — У околини Солуна још увек држе преметачине по грчким кућама. У околини Караферије нашли су војници код Грка многе скривене пушке и ухапсили су многе Грке

Равноправност у Турској. Шејк ил Ислам издао је проглас на све муфтије верске судије и улеме, у коме на основу навода из корана изјављује, да разлика у вери не спречава иначе равноправност грађана. — Позива све наведене, да се строго држе начела равноправности и да уче мухамеданско становништво, да у слози и љубави живи са немухамеданским становништвом. — Начелу равноправности требало би поучити и Арнауте, али не путем прогласа, јер тај на њих неће имати утецаја, него требало би им послати неколико Џавид паша, да једном одлахне и оној јадној српској раји у Старој Србији и Македонији. Проглас Шејк ил Ислама требало би иначе послати и у Загреб, да се и они тамо из њега поуче, ако се уопће они могу чему научити, па ма и од Турака.

Позив на претплату.

1. **јула 1909 године отварамо нову претплату на трећу четврт.**

„**Застава**“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно једанпут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура**. — За оне, који желе, да им се лист шаље **двапут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се двапут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на овој висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа, да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на „**Заставине бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три тесеца 1 круна**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

У Новом Саду, јуна 1909.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Један судија обожава Настића.

У „Застави“ је већ било о томе речи, како судије у загребачкој парници због велике издаје са страхопоштовањем гледају у главнога сведока Ђорђа Настића и веују у сваку његову реч. Председник Тарабоки гледа у Настића са неописаним блаженством. Вотант Павешић може за који дан да упропасти свој врат, јер за цело време расправе клима главом, одобравајући Ђорђу Настићу. За време ноћних излета судије у велико издајничком процесу, не говоре они ни о чем другом, него само о Ђорђу Настићу. И кога год виде, зову га у друштво, нуде га по старинском обичају, гуцне мало с њима, и онда му причају и причају о главном сведоку Ђорђу Настићу. Пре четири дана седео је Кушт, заменик вотанта у гостионици код „Јазбине“ и говорио са тројицом своји познаника о „женијалности“ Ђорђа Настића. Кушт га је у звезде ковао. И дивио се највише томе, „как је тај худич све конце велеиздајников половил“. У недељу у вече било је опет једно друштванце у једној биртији изван Загреба. Ту је био и један од судија у велико издајничкој парници. Тај добро расположени судија држао је здравицу Ђорђу Настићу, који није био у том друштву. У здравици је избеседио тај судац управо једну химну Ђорђу Настићу и рекао за њега да је у одсудном часу спасао Аустрију, да би држава требала да му даде доживотну ренту, да може господски живети. — И тај ће судија да пресуди, јесу ли Настићеви искази лажни или нису, и јесу ли оптужени Срби криви или нису.

Вођа немачког народног савеза о Босни и Херцеговини.

Вођа немачког народног савеза барон Кјари говорио је у недељу у Моравском Шенбургу пред својим бирачима и о босанско херцеговачком питању. Изјавио је, да је он противан, да се државно правни однос између монархије и Босне и Херцеговине уреди на основу тријализма, јер би тиме ослабио положај монархије као силе. Он је за то, да се Босна и Херцеговина сједине с Хрватском и Славонијом и припоје Угарској на основу споразума, којим би се за свагда учинило крају завађивицама Аустрије са Угарском, које сада сваки час избијају на површину

Делија девојка.

Из Плевља јављају скопљанском листу „Треска“, како су три муслимана из Плевља напали на једну српску девојку у селу Жидовићу, кад је код оваца била Али ова јунак девојка, видећи да на њену вику нема ни од куда помоћи, бранила се како год је знала и умела и одбранила се Сутра дан кад је иста Српкиња дошла у Плевље да ствар јави суду, затекне два своја нападача, који су већ пре ње дошли да се жале суду, што им је задала добре ударце и по леђима. Надамо се, да ће суд ствар савесно пресудити, како дотичним муслиманима никад више на ум неће пасти овакви прохтеви

Летем пао у море.

Ради се у два правца да се освоји ваздушно царство. Једни стварају лопте, испуњене гасом, а други справе у облику птичијех крила, те се тако дижу у ваздух, да по висини крстаре. За ваздушне лопте тврде стручњаци да неће имати будућности, јер својим обимом не могу крчити себи пута кроз ваздух, и да ће их разне струје ветра вечито бацати час овамо час онамо. Већу будућност проричу стручњаци справама за летење, које су по своме саставу теже од ваздуха, те биће способније да га по висинама парају и да се одржавају према бури и ветровима. Дабогме, све то онда, када се справа за летење буде потпуно усавршила. За браћом Врајт, који су највише полета показали при усавршавању справа за летење, бацили се и многи други са више и мање успеха. Сад листови јављају опет о једном покушају летења, који није успео. Летем, млади ваздухопловац хтео је, да својом крилатом справом прелети канал Ла Манш и да дође до Довера у Енглеској. Справу је пустио са виса Сангате, те је у висини од 200 метара летео Дошао је до половине канала, али му се одједном поквари мотор, и почео да пада. Лађе, које су га по каналу пратиле, притекну у помоћ и спасле га. Летем није повређен и обрадовали се, кад су га здрава видели. Летем уверава, да ће кроз недељу дана опет да узлети, и држи, да ће бити боље среће Силни неуспеси при летењу ваздушних лопти и справа доказују, да смо још далеко од времена, кад ће људи моћи утврдити да је ваздух освојен.

може бити још већма волити, кад све због ње тако страда, — и од маме, и од господина.

Кад је излазио из школе није видео „фрајлу“ на прозору. И то га је нешто ожалостило. Долетео је кући, оставио књиге и опет није искао хлеба с пекмезом, него је одјурио, да се смеје, он на „фрајлу“ а „фрајла“ на њега. Кад је стигао тамо, видео је под прозором њеним једног господина с лепим, црним брковима, чија је глава била у непосредној близини њене главе. Ово га је силно разједило и у њему се зачне љубомора. Залуд се на госпођицу смејао, смејао се и усиљено, не бали се и она на њега смејала, али га сада баш ни погледала није. Дошло му је, да оде под прозор, па да је осрамоти пред тим господином, да иште своје смокве, али му је у том часу синула лепша идеја. На путу је чепркао један врабац, дохватио је камичак и испалио га као бајаги на врапца, а оно управо нишанио је на онога господина, на којега је био тако киван. Намисао била је остварена, господин је био погођен баш у ногу, на врло незгодном месту и он је тако отскочио, да је својом главом дирнуо и главу госпођицину, јер је она жестоко цикнула. Јовица је необичном брзином замакао за ћошак, али га је госпођица ипак спазила и упознала, па није пропустила, да не напише писмо Јовициној мами, госпођи професорци, какав јој је син. Писмо је стигло још пре, него што је Јовица и дошао кући.

Када се Јовица упутио кући, мислио је у себи: „Имала је мама право, што ме је истукла. Та фрајла мене не воли, јер да ме воли, она би се бар једанпут насмејала на мене и не би непрестано гледала у оног бркатога господина па зашто, да јој онда купујем смокава?!“ — али му је мило било, што јој се бар осветио.

Јовица је већ заборавио на љубав и помешао се с друговима у другом сокаку и с њима се играо „пилчике“. Кад је дошао кући, код куће га је мама и опет чекала с корбачем у руци. Сад је потпуно уверен био, да га „фрајла из шпилшула“ не воли, кад је толико бездушна била, да га је мами и тужила. У њему се наједном пореди мржња и из гласа очајно викну:

— Слатка моја мама, немој ме тући! Не волим је више! Бога ми, не волим је више! Немој ме тући, нећу се никад више заљубити!

Мама се на ово слатко насмејала и механично оставила корбач на његово старо место.

*

Сиромах Јовица! Прва љубав, па несретна љубав.

Златна су то времена, када се љубав корбачем лечи.

Митровица, априла 1909.

Комедијаши украли дете.

Пожунска полиција известила је пештанску полицију, да је ове године марта месеца нестало дете Јована Фро из Вагсердахеља. У то време су тамо били неки комедијаши. Ма да је полиција вредно трагала за изгубљеним дететом, а и сам отац је своје дете свуда тражио — није се могло детету у траг ући. Полиција је сумњала на ту комедијашку дружину, али ни њој се није ушло у траг до пре неколико дана. Тај нестали малишан од 11. година побегао је ових дана од дружине и потанко је испричао како су га комендијаши на друму нашли, ухватили га и у своја покривена кола стрпали и уста му запушили, да не може за помоћ викати. — Доцније су га подучавали гимнастичким играма, и већ је и сам у последње време се продуцирао — Ових дана после једне вечерње представе, када су сви позаспали уграби прилику и побегне из Сатмар-Немета, где су представе давали. Друштво се састоји од 5 мушкараца и 3 женскиње. Вођа се комедијашке групе зове се Ђорђе Калмар. Полиција је учинила расположење да ту дружину у хапси — где је нађе.

Брзојави „Застави“.

Стигли 8 јула

Бан Раух.

Будимпешта. Бан Раух јутрос стигао у Будимпешту и посјетио више министарства. Враћа се опет у купку.

Оставка француске владе

Париз. Влада Клемансоа је дала оставку јер је у сабору остала у мањини. Председник примио њихову оставку.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 8. јула 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 30 к 40 до 30 к 80 п
Пшеница нова 29 к 20 п до 29 к 60 п.
Пшеница средња 29 к 60 п до 30 к — п.
Пшеница лакша 28 к 40 п до 28 к 80 п.
Раполица нова 28 к 20 п до 28 к. 40 п
Јечам нови 14 к 40 п до 14 к 80 п.
Зоб нова 16 к 80 п до 17 к — п.
Кукуруз у зрну нов 15 к — п до 15 к 20 п.
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Маст 160 к — п до — к — п.
Сланина 152 к — п до — к — п.
Сланина паљена 152 к — п до — к п.
Свињи угојени тешки 100 до 104 п.
Свињи средњи . . . 96 до 100 п.
Свињи лаки . . . . 92 до 96 п.
(све од 100 кила; свиње: кила)
Теоци 64 - 68 по киле.
Овци пар 24—32— кр. пар.
Јагњци 12—24 по пару.

Нова књига!

JUS INSPECTIONIS.

ВРХОВНИ ДРЖАВНИ НАДЗОР

или

ДРЖАВА И САМОУПРАВА (АВТОНОМИЈА)

Државна правна студија.

НАПИСАО

Др. Жарко Милдановић.

Цена 4 круне.

Поручбине уз готов новац са плаћеном поштарином отправља

Коста Лера
Нови Сад

Оглас дражбе.

Српска православна црквена општина у Сусеку одржаће дана 20. јула (2. августа) о г. у 2 сата по подне минуендалицитацију ради спољашњег оправка цркве и кречења исте. За зидарски посао предвиђено је у прорачуну К 1773 20
за кречење цркве . . . К 600 —
Свега . . К 2373 20

Поближи услови, план и прорачун могу се сваки дан видети код перовође ове црквене општине. Вадијум 10%.

Сусек, 1. (14.) јула 1909.

Перовођа: **Михајло Остоић.** Председник: **Мирко Михајловић.**

891 2 3

✝

Својој доброј и непрежаљеној матери

Габријели Веселиновић

рођ Николић,

ћу давати **годишњи парастос** у Сенти, у суботу, 11 (24) јула, у 11 сати пре подне у овдашњој св. прав. цркви.

897 1—1 **Милоград Веселиновић,**
сенатор слоб. краљ вароши Сомбора.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Душана Теодоровића

у Старом Сивцу

потребује једног старијег и једног млађег

ПОМОЋНИКА

који је вичан мађарском и немачком језику а сервирао у мешовитој трговини има првенство.

916 1—8

ЗА ИЗДАВАЊЕ

КУЋА

у улици Николе Берчењија

(Казанџијској) број 11.

која се састоји из шест соба, кухиње, споредних просторија и магацина одмах је за издавање. Стан, штала, магазин издају се и сваком посепце.

Ближа извешћа могу се добити од 8 до 12 пре и од 2—6 сати после подне у хлебарској улици бр 55.

917 1—1 **Владимир Мандић.**

СРПСКА КЊИЖАРНИЦА

и трговина папира и писаћег прибора

потребује једног

озбиљног старијег помоћника,

који говори српски, немачки и мађарски. Место стално Ступање што пре. Оферте треба поднети на администрацију „Заставе“ под шифром „Вредан“

911 1—2

СЕЗОНСКА ПРОДАЈА

уз особито снижене цене која траје од 15 јула до 20 авг. о. г. у помодно мануфактурној радњи

Матије Леви и друга

У НОВОМ САДУ, на главној пијаци у згради Хотела Јелисавете.

9.0 1—8

За нашу

позлатарску радњу

потребујемо

једног бистријег дечка за научника, уједно једног

ПРАКТИКАНТА

за нашу радњу црквених утвари.

ВРАНИЋ и ТАУШ

у Новом Саду, дунавска ул. бр. 18.

861 3—3

Млађи помоћник,

потребује

ШПЕЦЕРАЈСКОЈ РАДЊИ

Ж. Јефремовића

У ПАНЧЕВУ

У понуди треба означити и захтев плате

878 3—3

Ad Ш. С. 471/396 ex 1909.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења места учитеља (учитељице) српске више девојачке школе у Сомбору за предмете: природне науке и математику.

На ово место могу компетовати Срби (Српкиње) православне вере, угарски држављани беспрекорног владања, који имају прописано више оспособљење за редовна учитеља (учитељицу) виших грађанских школа, а у недостатку потпуно квалификованих компетената могу бити пристављени као привремени помоћни учитељи (учитељице) и она лица, која још немају потпуну квалификацију

Са овим местом скопчана су берива за редовног учитеља (учитељицу) 1600 К у име годишње плате и 160 К у име станарине и уветни доплатак, који се у мировину не урачунава од годишњих 300 К, а за привремена је учитеља (учитељицу) годишња награда у своти од К 1600.

Редовни учитељи (учитељице) добивају после сваких 10 година службе 200 К повишице, а после 30 година службовања мировину у износу постигнуте плате.

Прописно инструјисане молбенице имају се поднети српском православном народном школском савету најдаље до 1. (14.) августа 1909. год.

Из седнице српског православног народног школског савета, држане у Карловцима дне 29. маја (11. јунија) 1909. г.

Председништво
српског православног народног школског савета.

901 2—2

Ad Ш. С. 474/397 ex 1909.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења места учитеља (учитељице) српске више девојачке школе у Панчеву за предмете: српски језик и земљопис и остале сродне предмете.

На ово место могу компетовати Срби (Српкиње) православке вере, угарски држављани беспрекорног владања, који имају прописано више оспособљење за редовна учитеља (учитељицу) виших грађанских школа, а у недостатку потпуно квалификованих компетената могу бити пристављени као привремени помоћни учитељи (учитељице) и она лица, која још немају потпуну квалификацију.

Са овим местом скопчана су берива за редовн г учитеља (учитељицу) 1600 К у име годишње плате и 160 К у име станарине и уветни доплатак, који се у мировину не урачунава од годишњих 300 К, а за привремена је учитеља (учитељицу) годишња награда у своти од К 1600.

Редовни учитељи (учитељице) добивају после сваких 10 година службе 200 К повишице, а после 30 година службовања мировину у износу постигнуте плате.

Прописно инструјисане молбенице имају се поднети српском православном народном школском савету најдаље до 1 (14) августа 1909. год

Из седнице српског православног народног школског савета, држане у Карловцима дне 29. маја (11. јунија) 1909. г.

Председништво
српског православног народног школског савета.

902 2—2

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.